

Голас Радзімы

№ 30 (1600)
26 ліпеня 1979 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

САЮЗ ТЭОРЫІ І ПРАКТЫКІ ДАЕ БАГАТЫ ПЛЁН

[«У пошуку дасканаласці»]
стар. 3

СІЯНІЗМ—ВОРАГ МІРУ І ПРАГРЭСУ

[«Рожденные во лжи»]
стар. 5

НАШ БАЛЕТ ПАДАБАЕЦЦА ЗАМЕЖНЫМ ГЛЕДАЧАМ

[«Маршрут: Беларусь — Кувейт»]
стар. 7

ШМАТ ШТО ЗМЯНІЛАСЯ ЗА АПОШНІЯ ДЗЕСЯЦГОДДЗІ У БЕЛАРУСКАЙ ВЭСЦЫ. АЛЕ ПА-РАНЕЙШАМУ РОДНЫЯ ПРАСТОРЫ ВАБЯЦЬ МАЛЮНКАМІ, ЯКІЯ НАШЫМ СУАЙЧЫННІКАМ, НАПЭУНА, НАГАДАЮЦЬ ІХ КОЛІШНЯЕ ЖЫЦЦЕ НА РАДЗІМЕ. УЕЦЦА ПАМІЖ АЛЕШЫН ПА ЛУЗЕ НЕВЯЛІКАЯ РЭЧКА, ВЫЙШАУ ДА ВАДАПОЮ СТАТАК, ХІЛІЦЦА ЗА ЛЕС ГАРАЧАЕ СОНЦА...

Фота М. МІНКОВІЧА.

За вялікія заслугі перад Камуністычнай партыяй і Савецкай дзяржавай і ў сувязі з сямідзесяцігоддзем з дня нараджэння член Палітбюро ЦК КПСС, міністр замежных спраў СССР, Герой Сацыялістычнай Працы Андрэй ГРАМЫКА ўзнагароджаны ордэнам Леніна і другім залатым медалём «Серп і Молат».

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР горача павіншавалі А. Грамыку, вядомага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, з сямідзесяцігоддзем. На ўсіх пасадах партыйнай і дзяржаўнай работы ён

аддае свае сілы і вопыт беззапаветнаму служэнню справе камуністычнага будаўніцтва, вялікім ідэалам марксізму-ленінізму.

Андрэй Грамыка ўдастоены таксама ўзнагарод шэрагу сацыялістычных краін: Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі — ордэна Карла Маркса, Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі — ордэна Клемента Готвальда, Венгерскай Народнай Рэспублікі — ордэна «Мір і дружба». Ва ўказах аб узнагароджанні падкрэсліваюцца выдатныя заслугі А. Грамыкі ў справе ўмацавання міжнароднага рабочага руху, у барацьбе за мір, дружбу народаў і сацыялізм.

ЗНАХОДЖАННЕ В. КУЗНЯЦОВА Ў БЕЛАРУСІ

16—17 ліпеня Беларусь наведаў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Васіль Кузняцоў.

У Цэнтральным Камітэце Кампартыі Беларусі ён сустраўся і меў гутарку з кіраўнікамі рэспублікі. Кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. Машэраў расказаў аб ходзе выканання ў рэспубліцы рашэнняў XXV з'езда КПСС, плана развіцця народнай гаспадаркі ў чацвёртым годзе дзесяцігоддзя, аб рабоце камуністаў і ўсіх працоўных Беларусі па вы-

карыстанню рэзерваў росту прамысловай вытворчасці, пераадоленню цяжкасцей у сельскай гаспадарцы, маючых сёлета месца з-за незвычайна засушлівага надвор'я. В. Кузняцоў спыніўся на актуальных пытаннях унутранай і знешняй палітыкі ЦК КПСС і Савецкага ўрада.

Пасля В. Кузняцоў пазнаёміўся з дзейнасцю Мінскага гарвыканкома, пабываў на мінскіх прадпрыемствах і Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, зрабіў паездку ў Маладзечанскі раён. У калгасе «Светлы шлях» В. Кузняцоў асабліва цікавіўся сацыяльна-бытавымі ўмовамі жыцця кал-

гаснікаў, ходам будаўніцтва вытворчых памяшканняў, цэнтральнай сядзібы, агледзеў комплекс сучасных жылых і культурна-бытовых будынкаў, узводзімых у адпаведнасці з генеральным планам забудовы. Ён быў таксама інфармаваны аб дзейнасці мясцовага Лебедзеўскага сельскага Савета народных дэпутатаў па арганізацыі сацыялістычнага спароніцтва працоўнікоў вёскі за паспяховае выкананне планаў вытворчасці і продажу дзяржаве сельскагаспадарчай прадукцыі, узорную культуру і быт у вёсцы, добраўпарадкаванне населеных пунктаў, вуліц і двароў.

ЖЫЦЦЁВЫЯ НЯГОДЫ ПЕРАНОСЯЦА ЛЯГЧЭЙ, КАЛІ ЧАЛАВЕКА ПАДТРЫМЛІВАЕ ДЗЯРЖАВА

У СЯМ'І — ДЗІЦЯ-ІНВАЛІД

Няма пакуль што краіны, няма такога грамадства, дзе б, на жаль, не нарадзіліся дзеці-налекі. Які іх лёс? Безумоўна, разумовыя ці фізічныя налеццвы дзяцей — гэта заўсёды трагедыя, перш за ўсё — для бацькоў, але і грамадству не павінна быць аб'якава...

— Вось іменна, — пацвердзіла маю думку Ульяна КРЫШТАЛЕВІЧ, намеснік міністра сацыяльнага забеспячэння БССР. — Адносіны Савецкай улады да ўсіх без выключэння дзяцей грунтоўна на глыбока гуманым прычыпе. Што датычыцца дзяцей-інвалідаў, то тут я павінна сказаць, што клопат аб іх лёсе ў нас бярэ на сябе дзяржава.

даў, падрыхтаваць іх да далейшага, самастойнага жыцця. Такі клопат узялі на сябе спецыялізаваныя ўстановы — дзіцячыя дамы-інтэрнаты. Іх у рэспубліцы дзесяць, і жывуць тут на поўным дзяржаўным забеспячэнні — вучацца, выходзяць — дзве з палавінай тысячы дзяцей. Дзеці-інваліды з нармальным інтэлектам атрымліваюць сярэдняю адукацыю. У старэйшых класах яны набываюць першыя прафесійныя навыкі, а як выбраць прафесію — гэта ім параяць спецыялісты.

Дамы-інтэрнаты ўкомплектаваны педагогічным і медыцынскім персаналам, маюць лячэбна-працоўныя майстэрні, розныя кабінеты і лабараторыі...

— Ульяна Феакцістаўна, ці не маглі б вы даць малюнак жыцця аднаго якога-небудзь інтэрната? Тады нашы чытачы атрымалі б больш поўнае ўяўленне.

— Калі ласка—Івянецкі дом-інтэрнат для дзяцей з фізічнымі недахопамі. Жыве ў ім 200 чалавек. Некаторыя паступаюць сюды з вельмі цяжкімі дэфектамі фізічнага развіцця, напрыклад, не могуць рухацца. Тут трэба ўмець знайсці асаблівы падыход да кожнага дзіцяці, стварыць такую абстаноўку, калі хвароба застаецца як бы ўбаку, а жыццё, вучоба, праца становяцца змястоўнымі і захапляючымі. І калектыву супрацоўнікаў — настаўнікаў, выхавальцаў, урачоў, санітарак — удаецца гэта.

Сказаць, што тут добра наладжаны вучоба, працоўнае выхаванне, прафесійная арыентацыя, медыцынскае абслугоўванне — значыць сказаць не ўсё. Івянецкі інтэрнат, як і іншыя, можна назваць навучальна-лячэбнай установай, дзе адбываецца развіццё асобы дзіцяці. Усе выхаванцы пераходзяць у наступныя класы. Выпускнікі вучацца далей або працуюць па спецыяльнасці, набытай у інтэрнаце. Тут можна стаць слесарам, токарам, швачкай, майстрам па кераміцы, фатографам, машыністкай. У інтэрнаце працуе 14 розных гурткоў. З захапленнем займаюцца дзеці канструяваннем,

мадэліраваннем, інкрустацыяй, разьбой па дрэву, чаканкай па металу, выпальваннем, працуюць на агародзе. Дзеці ўдзельнічаюць у мастацкай самадзейнасці, выпускаюць шмат наценных газет, вядуць перадачы праз свой радыёвузел. Значнае месца ў фарміраванні асобы дзяцей займае эстэтычнае выхаванне. Для гэтага выкарыстоўваюцца ўсе сродкі — ад абмеркавання прагледжанага кінафільма да вечароў паззіі з удзелам беларускіх пісьменнікаў. У апошні час гасцямі выхаванцаў інтэрната былі Сяргей Панізнік, Аляксей Ставер і іншыя пісьменнікі.

— Ці паляпшаецца здароўе дзяцей?

— Пра Івянецкі дом-інтэрнат магу сказаць: за апошні час больш як трыццаць яго выхаванцаў, якія раней не маглі рухацца, узялі ў рукі кастылі, а такіх, што і на кастылі забыліся, яшчэ больш. Усе без выключэння хворыя дзеці, пабыўшы ў інтэрнаце год-два, прыкметна развіваюцца інтэлектуальна і фізічна. Тут ёсць усё для функцыянальна-аднаўленчага лячэння і лячэбна-прафілактычнай работы.

— Што патрэбна, каб дзіця было прынята ў такую ўстанову?

— Заява бацькоў і адпаведныя даведкі. Як правіла, усе просьбы задавальняюцца, месца ў такіх дамах-інтэрнатах хапае.

— І апошняе: ці заўсёды варта пасылаць дзяцей-інвалідаў у дом-інтэрнат?

— Усё залежыць ад канкрэтных акалічнасцей. Калі, скажам, інваліднасць не цяжкая, да мясцовай школы хадзіць недалёка, а ў сям'і ёсць каму наглядаць за такім дзіцем, то яно можа жыць дома і вучыцца ў звычайнай школе. Калі ж такіх умоў няма, бацькі звяртаюцца ў органы сацыяльнага забеспячэння.

Вядома, калектыва дзяцей — заўсёды гора для бацькоў. Але, маючы такую падтрымку, сем'і, у якіх нарадзіліся дзеці-інваліды або сталі імі з-за хваробы, няшчаснага выпадку, лягчэй пераносяць жыццёвыя нягоды.

Гутарку вёў М. ВАСІЛЕЎСКІ.

СТАРШЫНЯ КАЛГАСА — ВУЧОНЫ

Калгас «Радзіма» Зэльвенскага раёна за апошні час стварыў трывалую кармавую базу, якая забяспечыла інтэнсіўнае развіццё жывёлагадоўлі. Гэты вопыт лёг у аснову дысертацыі, якую абараніў старшыня гаспадаркі Н. Жытневіч. Яму прысвоена вучоная ступень кандыдата эканамічных навук. Аўтар пераканаўча паказаў, якія вялізныя рэзервы заключаюцца ў калектывным выкарыстанні зямлі.

Практычны вопыт калгаса паслужыў таксама асновай дыпломных работ большасці спецыялістаў, якія ўзначальваюць цяпер усе падраздзяленні гаспадаркі.

РАСЦЕ КВАРТАЛ БУДАЎНІКОЎ

Яшчэ некалькі гадоў назад на ўскраіне Ашмян, побач з шашой Мінск — Вільнюс, была пустка. Сёння тут вырас мікрараён, які названы кварталам Будаўнікоў. Толькі за апошні месяц здадзены дзіцячы сад-яслі, тры жылыя дамы, у якіх 125 кватэр з усімі выгодамі.

Мікрараён будзе расшырацца, вырастуць новыя дамы. У недалёкай пер-

спектыве адкрыюцца новая школа на 1176 месц, стаматалагічная паліклініка.

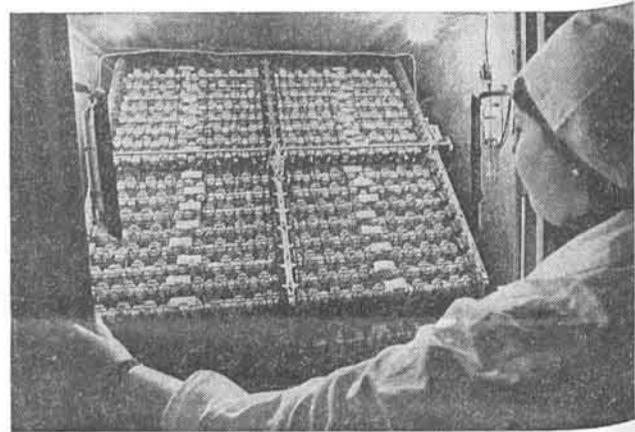
НОВЫЯ САРТЫ ГРУШ

У садах Беларусі паколькасці дрэў грушы ідуць услед за яблыняй і слівай. Сартоў груш вельмі многа.

Высокую ацэнку атрымалі ў Беларускім навукова-даследчым інстытуце бульбаводства і агародніцтва новыя сарты савецкай селекцыі. Гэта Бэра лешыцкая, Беларуская позняя, Любіміца асенняя, Мрамуровая, Юратэ. Яны адабраны па шэрагу гаспадарча каштоўных прыкмет перададзены для дзяржаўнага сортавырабавання.

ДЛЯ МАЛЬШОЎ

У пасёлку тэкстыльшчыкаў — буйным жылым раёне горада Баранавічы адкрыўся вялікі магазін «Тавары для дзяцей і школьнікаў». Плошча яго гандлёвых залаў складае 600 квадратных метраў. Пакушнікоў абслугоўваюць больш як 50 прадаўцоў. У магазіне можна набыць практычна ўсё неабходнае для юных жыхароў пасёлка. Гэта дзевятае буйное гандлёвае прадпрыемства ў мікрараёне.

Першая чарга адной з буйнейшых у рэспубліцы Гомельскай бройлернай птушкафабрыкі паставіць сёлета ў магазіны і прадпрыемствам грамадскага харчавання 2 800 тон птушынага мяса.

НА ЗДЫМКУ: закладка яек для інкубацыі.

КАБ ПРЫГАЖЭЛА ЗЯМЛЯ

Беларусь, лясам якой у гады вайны быў нанесен вялізны ўрон, не толькі аднавіла, але і павялічыла іх плошчу. Беларускі тэхналагічны інстытут першы ў краіне распрацаваў комплексны курс прыродаахоўных ведаў. Перападрыхтоўку спецыялістаў па праблеме «Эналогія і павышэнне эфектыўнасці выкарыстання прыродных рэсурсаў» лепш за іншыя вышэйшыя навучальныя ўстановы краіны вядзе Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт.

Гэтыя і іншыя факты, якія

датычаць аховы прыроды, прагучалі на Першай усеагульнай канферэнцыі па адукацыі ў галіне аховы навакольнага асяроддзя. Яны ў многім вызначылі выбар Мінска для правядзення прадстаўнічага форуму, у якім удзельнічалі вядомыя вучоныя ў галіне эналогіі, геаграфіі, біялогіі, педагогікі, медыцыны, прамысловай тэхналогіі і іншых галін ведаў, кіраўнікі саюзных і рэспубліканскіх міністэрстваў і ведамстваў, прадстаўнікі саву і ЮНЕСКА.

МЕХАΝІЗАВАНЫЯ ЦЭНТРЫ АГРАХІМІІ

Сховішча на тры чыгуначныя эшалоны вапнавых угнаенняў пабудавана ў Ваўкавыскім раённым аб'яднанні сельгастэхнікі. Тым самым завершана стварэнне буйнейшай у рэспубліцы базы аграхіміі, разлічанай на разавы прыём 13 тысяч тон мінеральных тукаў і вадкіх азотных угнаенняў, вапны.

Усе пагрузачна-разгрузачныя работы на комплексе, размешчаным побач з чыгуначнай станцыяй, механізаваны і аўтаматызаваны. Зманціраваны канвеерныя лініі, пневматычныя канструкцыі і іншае сучаснае абсталяванне. Спецыяльныя брыгады ўзялі на сябе клопаты аб аграхімічным абслугоўванні калгасаў і саўгасаў.

Такія механізаваныя комплексы ёсць цяпер амаль ва ўсіх раёнах Гродзенскай вобла-

сці. Агульная ёмістасць іх сховішчаў складае каля 160 тысяч тон. Акрамя таго, створаны тры занальныя цэнтры для збору аховы сродкаў аховы раслін. Дыстанцыйнае кіраванне стварае ўмовы, пры якіх работа з хімікатамі становіцца зусім бяспечнай для здароўя людзей. Аграхімічныя лабараторыі кантралююць якасць паступаючай на комплексы прадукцыі.

Дзейнасць механізаваных цэнтраў аграхіміі, якія дазваляюць дабіцца далейшага росту ўрадлівасці глебы, каардынуе спецыялізаванае ўпраўленне пры абласным аб'яднанні сельгастэхнікі. З дапамогай ЭВМ разлічваецца патрэбнасць у газавых і азотных угнаеннях, вырашаюцца задачы іх эфектыўна-

праекта архітэктары імкнуліся захаваць планіровачную структуру старой (гістарычнай) часткі горада, якая ўзнікла ў канцы XVI — пачатку XVII стагоддзяў, стварыць аптымальныя ўмовы для жыцця і адпачынку гараджан. Новыя пабудовы, як правіла, будуць гарманіраваць з сілуэтамі існуючых помнікаў архітэктуры. Прадугледжаны рэканструкцыя і абнаўленне старога парку, замкавых сажалак і рэстаўрацыя старажытнага замка, дзе знаходзіцца санаторый «Нясвіж».

ЗАЛАТЫ СКАРБ

Гэта здарылася ў Брэсце каля катлавана, выкапанага пад фундамент жылога дома на бульвары Шаўчэнкі. Школьнікі, якія праходзілі міма, заўважылі ў адвале гунту невялікі мяшэчак. Дзеці пачалі падкідваць яго нагамі, але тут жа пераканаліся, што для гульні ў футбол ён яўна цяжкі. У ім аказаўся... залаты скарб: царскія манеты, ювелірныя вырабы — пярсцёнкі з каштоўнымі каменямі, ланцужкі, карпусы ад гадзіннікаў. Агульная вага скарбу 1 076 грамаў. Знаходка здадзена ў Дзяржаўны банк.

ЯШЧЭ АДНО ВАДАСХОВІШЧА

Меліяратары Зэльвенскай ПМК-35 вядуць будаўніцтва вадасховішча каля вёскі Бярэжкі. Плошча яго складзе 1 190 гектараў, даўжыня — 9 і шырыня — 2 кіламетры, у асобных месцах глыбіня дасягне 8 метраў. Вадасховішча дазволіць арашаць да 10 тысяч гектараў зямель.

Зэльвенскае вадасховішча стане прыгажэйшым месцам у Прынёманскім краі. У яго запусцяць гаўсталобіка, сазана, лясца, карма. На маляўнічых берагах будуць пабудаваны прафілакторыі, дамы адпачынку, міжраённы піянерскі лагер.

ТВОРЧАСЦЬ ЮНЫХ

У павільёне «Юныя натуралісты і тэхнікі» ВДНГ СССР дэманструюцца шматлікія прыборы, макеты, устаноўкі, створаныя рукамі юных умельцаў-школьнікаў. Сярод іх і работы навучэнцаў Віцебшчыны. Падоўгу разглядаюць наведвальнікі прыбор для вымярэння вышыні сонца, які зрабілі вучні Луначарскай сярэдняй школы М. Шнітко, Н. Мядзель, А. Шульга. Умельцы абласной станцыі юных тэхнікаў прадставілі цікавы камплект вучэбна-наглядных дапаможнікаў па электратэхніцы.

Тэхнічнай творчасцю ў нашай краіне цяпер займаюцца звыш пяці мільёнаў школьнікаў.

ЗАХОЎВАЕЦА СТАРАЖЫТНАСЦЬ

Інстытут Мінскаграмадзянскага праекта падрыхтаваў дакументацыю на рэканструкцыю і далейшае развіццё старажытнага Нясвіжа. Пры састаўленні

Багатая Браслаўшчына рыбай. Судак і шчупак, сазан і вугар, акунь і лінь насяляюць азёры. Рыбакі мясцовага рыбазавода вылоўліваюць звыш 320 тон рыбы ў год. З багатых трафеймі вяртаюцца і рыбаловы-аматары. НА ЗДЫМКАХ: браслаўскія рыбакі за работай; з багатым уловам.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

НАВУКА І ВЫТВОРЧАСЦЬ: ЭФЕКТ

УЗАЕМНАЙ ЗАЦІКАЎЛЕНАСЦІ

У ПОШУКУ ДАСКАНАЛАСЦІ

НА ВЫСТАЎЦЫ дасягненняў народнай гаспадаркі Беларусі ёсць экспанат, якому наведвальнікі не надаюць асаблівай увагі, хоць па велічыні ён выразна вылучаецца сярод іншых. Гэта 75-тонны аўтасамазвал вытворчасці аб'яднання БелаўтаМАЗ. Такія адносіны да волата — не што іншае, як уласцівасць чалавека не заўважаць часам штодзённае, звычайнае. Самазвалы, аўтапаязды, цягачы і скрэперы сямейства БелаўтаМАЗ даўно прымілігаліся на дарогах рэспублікі і краіны. да іх прывыклі, як да пастаянных прылад працы.

Але прывычка, як вядома, — не памочнік вучоным. У іх лексіконе, між іншым, адсутнічае слова «дасканаласць». У сучасных грузавых машынах з эмблемай беларускага зубра яны шукаюць не толькі магчымасць палепшыць тэхнічны характарыстыкі. Восем навукова-даследчых інстытутаў Акадэміі навук БССР на чале з фізіка-тэхнічным паставілі перад сабой адразу некалькі задач: павысіць надзейнасць аўтамабіляў і тым самым прадоўжыць іх мотарэсурс, знізіць працаёмкасць абслугоўвання, расшырыць тыпаж і вытворчасць спецыялізаваных відаў аўта-транспарту з улікам патрабаванняў сельскай гаспадаркі, гандлю, аховы здароўя, прамысловасці і іншых галін, паскорыць работы па стварэнню механізмаў, якія перашкаджаюць забруджванню паветра выхляпнымі газамі.

Гатоўнасць вучоных садзейнічаць стварэнню больш дасканалых аўтамашын была цёпла сустрэта ў аб'яднанні БелаўтаМАЗ. Яно прадаставіла выдатную канструктарска-эксперыментальную базу — звыш 14 тысяч квадратных метраў вытворчых плошчаў і 148 адзінак абсталявання. Кіраўніцтва аб'яднання поўнасьцю забяспечыла работу вучоных, выдзеліла ім неабходныя сродкі і нават уласныя кадры. Так утварыўся саюз вытворчасці і акадэмічнай навукі.

Каб належным чынам наладзіць справу, тэарэтыкі і практыкі стварылі АДДЗЕЛ праблемных даследаванняў грузавых аўтамабіляў, у склад якога ўвайшло 156 чалавек, з іх 8 кандыдатаў навук, 7 лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі СССР. Характэрная дэталі: вучоны савет АДДЗЕЛА ўзначаліў чалавек, у якім непадзельныя апантанасць вучонага і талент інжынера. Гэта — галоўны канструктар аб'яднання БелаўтаМАЗ Міхаіл Высоцкі. Усе рашэнні выносіліся сумесна, метады пераканаўчых аргументаў былі галоўным крытэрыем узаемаадносін бакоў.

Акадэмічная навука, прышоўшы на прадпрыемства, унесла свае карэктывы ў прынятую раней сістэму «навука — вытворчасць». На заводзе пры ўпраўленні галоўнага канструктара працавалі канструктарска-эксперыментальныя аддзелы. Цяпер іх дзейнасць стала арганічна звязаная з работай АДДЗЕЛА праблемных даследаванняў. Расшырыліся творчыя сувязі. Дагаворы аб супрацоўніцтве былі заключаны з 70 навукова-даследчымі інстытутамі рэспублікі і краіны.

Дыяпазон гэтых кантактаў неўзабаве паставіў перад аб'яднаннем новую праблему — укараняць найбольш каштоўныя распрацоўкі, колькасць якіх рэзка ўзрасла. Узнікла неабходнасць умацаваць навуковую базу БелаўтаМАЗа. І на галоўным прадпрыемстве — Мінскім аўтамабільным заводзе фарміру-

ЯШЧАРЫЦЫН Пётр Іванавіч — вядомы беларускі вучоны ў галіне машынабудавання. Акадэмік Акадэміі навук БССР, заслужаны дзеяч навукі і тэхнікі БССР. Вывучае пытанні ўплыву тэхналагічнай спадчынасці на эксплуатацыйныя ўласцівасці дэталей машын. У 1978 годзе П. Яшчарыцыну разам з групай іншых аўтараў прысуджана Дзяржаўная прэмія БССР у галіне тэхнікі. Працаваў дырэктарам падшэфініавага заводу ў Мінску, рэктарам Беларускага політэхнічнага інстытута. Цяпер вядзе даследчыцкую работу ў Акадэміі навук БССР.

еца заводскай сектар навукі, які аб'ядноўвае 5 канструктарска-тэхналагічных падраздзяленняў, 12 навукова-даследчых лабараторый, 2 эксперыментальныя цэхі. Персанал навуковых работнікаў, не лічачы інжынераў і тэхнікаў, склаў 526 чалавек. Каб кіраваць гэтай «арміяй», стварылі Навукова-тэхнічны савет на чале з прэзідэнтам Акадэміі навук БССР Мікалаем Барысевічам і генеральным дырэктарам аб'яднання Іванам Дзёмніным.

Некалькі гадоў назад акадэмік АН БССР Яўген Канавалаў выказаў арыгінальную тэорыю формаўтварэння паверхняў і распрацаваў асновы размерна-чыставой і ўмацоўваючай апрацоўкі дэталей машын паверхневым пластычным дэфарміраваннем. Пры гэтым павышаюцца чысціня, трываласць і дакладнасць апрацаваных дэталей, падаўжаецца тэрмін іх службы. Каб ажыццявіць новую тэхналогію, Яўген Канавалаў з групай навуковых супрацоўнікаў і работнікаў заводу прапанаваў звыш 500 разнавіднасцей інструменту.

К таму часу ўжо існавалі сувязі паміж лабараторыяй трываласці Фізіка-тэхнічнага інстытута АН БССР і таю ж лабараторыяй на Мінскім аўтазаводзе, якой кіруе Вітольд Парфіяновіч. Вопытны інжынер захапіўся прапанаванай ідэяй, натхніў таварышаў. Сёння метады выкарыстоўваецца на 300 заводскіх апрацоўках. Падлічана, што кожны год эканоміцца пры гэтым каля 5 мільёнаў рублёў. Новая тэхналогія распаўсюджана цяпер на 27 прадпрыемствах рэспублікі і 50 — краіны.

УКАРАНЕННЕ навуковых распрацовак было б немагчымым без удзелу ў гэтай справе тысяч рабочых. Удалай формай далучэння іх да навукова-даследчай дзейнасці з'явіліся комплексныя брыгады для асабліва важных даручэнняў галоўнага інжынера або дырэктара аб'яднання. Своечасовае выкананне гэтых заданняў стымулоецца адпаведным заахвочваннем.

Немалаважны і сацыяльны аспект захаплення практыкаў навукай. Дзякуючы навукова-тэхнічнаму прагрэсу штогод узрастае аб'ём прыбытку аб'яднання. Вялікая частка грошай расходуюцца і на грамадскія фонды спажывання. У год гэта сума складае каля 6 мільёнаў рублёў. Восем чаму за апошнія гады Мінскі аўтазавод змог пабудаваць Палац культуры, стадыён, ба-

сейн, комплекс інтэрнатаў, бібліятэку, Палац юнага тэхніка, сталовую, санаторый і пансіянаты ў курортных зонах Савецкага Саюза.

Для вучоных таксама ў наўнасці эфэкт падобнага супрацоўніцтва. Доследная база, зацікаўленасць рабочых у нашай працы прыносяць выдатныя вынікі. Толькі ў 1977 годзе, напрыклад, намі пададзены 742 заяўкі і атрымана 480 станоўчых рашэнняў Дзяржкамтэта СССР па справах вынаходстваў і адкрыццяў на выдачу аўтарскіх пасведчанняў. Хіба можна было б дабіцца такога, калі б мы працавалі адасоблена! Восем чаму вопыт нашага супрацоўніцтва з БелаўтаМАЗам мы перанеслі на прадпрыемствы Гомеля, пачалі сумесную работу і з Мінскім трактарным заводам. Атрымалі далейшае развіццё творчыя сувязі інстытутаў з міністэрствамі, ведамствамі, галіновымі навукова-даследчымі інстытутамі, тэхналагічнымі і канструктарскімі бюро. Гадаваў эфектыўнасць навуковых распрацовак устаноў АДДЗЕЛА фізіка-тэхнічных навук складае прыкладна 23 мільёны рублёў.

Назваў толькі некаторыя вынікі сумесных дзеянняў вучоных і работнікаў вытворчасці. Пашчана аўтаматычная лінія плазменнай апрацоўкі будматэрыялаў, што абумоўлівае іх высокую якасць. З дапамогай Інстытута механікі металалагічных сістэм, які супрацоўнічае з 54 прадпрыемствамі рэспублікі і краіны, укараняна 30 распрацовак у розных галінах народнай гаспадаркі. На Мінскім вытворчым аб'яднанні Аўтаатэхніка, Пінскім камбінаце верхняга трыкатажу сталі выкарыстоўвацца новыя антыфрыкцыйныя кампазіцыйныя матэрыялы, якія дазваляюць у 2—3 разы павысіць тэрмін службы вузлоў і абсталявання, знізіць іх вагу і сабекошт.

У Інстытуце ядзернай энергетыкі пашчаны эксперыментальны стэнд «Віхор-2» з агнявым нагрэвальнікам. Акрамя таго, супрацоўнікі гэтага інстытута закончылі пачатковы этап стварэння ў Мінску пры пятай клінічнай баліцы спецыяльнага цэнтра прамянёвай стэрлізацыі. Супрацоўнікі АДДЗЕЛА фізікі неразбуральнага кантролю (Фізіка-тэхнічны інстытут) вырабілі радыёспектрометры, рэкамендаваныя да серыйнага выкарыстання.

У Акадэміі навук БССР існуе план сумесных даследаванняў вучоных і гаспадарчых арганізацый. Складзены таксама комплексныя праграмы для вырашэння важнейшых праблем народнай гаспадаркі. У параўнанні з восьмай пяцігодкай (1966—1970 гады) аб'ём даследаванняў, заснаваных на гаспадарча-разліковых дагаворах, павялічыўся ў 5 разоў. Гэта запатрабавала больш строга адбіраць тэмы. Цяпер аддаём перавагу тым, якія робяць уплыў на работу не асобных прадпрыемстваў, а цэлых галін. У сваю чаргу, наспела неабходнасць аўтаматызацыі навуковых даследаванняў, для чаго ўтвораны спецыялізаваныя аддзелы і лабараторыі ў інстытутах тэхнічнай кібернетыкі, цэпла- і масаабмену, электронікі і іншых.

Усе гэтыя факты гавораць аб тым, што ў СССР вытворчасць усё больш набывае навуковы характар, а навука робіць усё больш уплыў на вытворчую дзейнасць.

Пётр ЯШЧАРЫЦЫН, акадэмік-сакратар АДДЗЕЛА фізіка-тэхнічных навук Акадэміі навук БССР.

СИОНИСТЫ клеветают на нашу страну столько лет, сколько существует советское социалистическое государство. Эта их политика обусловлена ненавистью буржуазии, у которой революция отобрала все богатства и лишила ее возможности эксплуатировать и грабить трудящихся.

У еврейской буржуазии, интересы которой выражали сионистские организации дореволюционной России, было двойственное отношение к русскому самодержавию. С одной стороны, она желала его падения, так как царизм проводил политику национальной угнетения евреев и сдерживал ее экономическую экспансию за пределы «черты оседлости», то есть за пределы белорусских, украинских, литовских и польских губерний. С другой же стороны, эта буржуазия энергично поддерживала все мероприятия царского правительства, которые укрепляли капиталистический строй, препятствовали революционному движению пролетариата, способствовали усилению эксплуатации народных масс. Тут между русскими и еврейскими магнатами было полное единение.

Вот о чем свидетельствует один малоизвестный исторический факт. В 1900 году в России были изданы правила, ограничивающие участие евреев в акционерных обществах. Правила эти, однако, не вводились в действие, вследствие чего правительство получило ряд запросов. На один из них ответ был дан в начале 1917 года. Товарищ министра торговли Прилежаев заявил: «По этому вопросу представителям министерства торговли, а также финансов приходится высказываться вот уже несколько лет, и почти всегда говорится одно и то же, ибо двух мнений быть не может. Ошибочно мнение, будто участие еврейского капитала в акционерных предприятиях приведет к еврейскому засилью... Если мы в свое время пользовались немецкими деньгами, прекрасно сознавая, что это поведет к немецкому засилью, то почему мы должны отвергать еврейский капитал, капитал народа, составляющего частицу России? Говорят, что евреи в России обогатятся. Прекрасно! Но лучше один богатый гражданин, чем десять бедных... Министерство торговли в интересах развития отечественной промышленности всеми силами будет отстаивать право участия евреев в акционерных предприятиях».

Итак, лучше один богатый, чем десять бедных. Этот капиталистический принцип, возвышающий над человеком тугую мощную, целиком соответствующую ненасытной алчности богатей-иудеев. Они готовы были смиряться с погромами, с неравноправием еврейской бедноты, с национальным унижением, лишь бы остался неизбитым этот сколь великопленный для них, столь же и гнусный для трудового человека, хищнический принцип.

Октябрьская революция возвела в закон иные отношения в обществе. Она возвысила миллионы бедных тружеников и ликвидировала как класс кулачку богатеев — эксплуататоров и паразитов. И потому «Еврейская неделя», которая в марте 1917 года призвала укреплять Временное правительство, «жертвуя всем для этой цели, — жизнью и имуществом», в ноябре объявила большевикам полный бойкот. Все сионистские организации России, все еврейские банкиры, купцы, заводчики, раввины, гешефтмахеры вступили в явную и тайную борьбу за свержение Советской власти. Они не скрывали своей ненависти. «Мы стали значительно слабее, мы лишились наших наиболее крепких и глубоких корней, — горестно вздыхал о потерянных капиталах сионист-

ский журнал «Борьба». — Всякая социальная реформа этого года гибельно отражалась на массе наших ремесленников и торговцев, все, что приближало страну к коллективизму, нас приближало к разорению». Злоба торговцев обернулась террором, и террор этот, нацеленный в сердце революции, радостно приветствовал сионистский историк С. Дубнов. «Несколько дней назад, 30 августа, был убит Урицкий, руководитель «Комиссии по борьбе с контрреволюцией», а в Москве ранен сам Ленин, — писал он в своем дневнике. — Покушение совершила еврейка Каплан. Оба совершивших покушение объяснили, что они пожелали отомстить за попранный свободу, преданную

вина. В американской сионистской газете «Дер тог» С. Дубнов писал о «рабстве, бесправии и жуткой нищете» советских евреев. В газете польских сионистов «Гайнт» некто Б. Кац жаловался на «гонения на еврейский дух» и призывал к активной борьбе с коммунизмом. Это происходило в 1926—1927 годах. В эти же годы, по свидетельству белорусского историка Г. Герасименко, евреи в Белоруссии составляли 8,2 процента населения, а в республиканских судебных органах они составляли 42,1, в хозяйственных учреждениях республики — 49,3 процента общего количества работников; среди торговцев в это время евреи составляли 89,2, а белорусы — 5,6 процента. Преобладание

антикоммунистические, антисоветские цели, используют те же бесчестные методы. Изменились лишь некоторые тактические приемы — новшеством, например, является «борьба за права человека», в которой американские и канадские сионистские организации, в чем уже убедился наш соотечественник из Канады И. Шиколка, играют немалую роль.

Обвиняя нашу страну в «антисемитизме», сионисты, как и раньше, не считают с логикой и реальным положением дел, не затрудняя себя привлечением каких-либо разумных аргументов и доказательств. Вот образец подобных фабрикаций.

В украинском городе Винница за взятки и спекуляцию ле-

в Израиль и даже разрешение эмигрировать в эту страну. Если кого-либо из советских евреев, поскольку он имел доступ к государственным секретам, власти временно не отпускают в Израиль, тогда сионисты кричат об «угнетении узников Сиона»; если же увеличивается поток отъезжающих в Израиль, тогда эти лицемеры заявляют о том, что «Советы торгуют евреями» — отпускают их взамен за товары с Запада. Одни и те же сионистские деятели сегодня называют евреев в «землю обетованную», а завтра упрекают нашу страну за то, что она не принимает беглецов из Израиля или же льют слезы в связи с тем, что «Польша осталась без евреев». Таково у них правило: клевети по поводу и без повода, авось кто-нибудь и поверит.

И подчас верят. Случается, когда президенты и премьеры, министры и академики, писатели и артисты, обманутые или взятые на измор проворными делягами, подписывают заявления и петиции в защиту шпионов или мошенников, как это имело место со Щаранским или Штерном. Иной государственный муж, слова не проронивший в защиту изгнанных с родины миллионов палестинских арабов или угнетенных чилийцев, становится рьяным «правозащитником», если дело касается какого-нибудь уголовника Гинзбурга. И тогда мы можем воочию убедиться, что «защита прав» касается в первую очередь тех, кто является сионистским прислужником, сторонником Израиля, антисоветчиком. Такая «избирательная» защита стала сегодня на Западе закономерностью.

Читатели иногда спрашивают: ну а как это им не надоест, как им не гнусно день за днем копошиться в грязь, неустанно лгать и клеветать? Да уж куда там надоест! Они такковы, они не могут иначе, ибо неправое, лживое, нечистое дело можно отстаивать только лишь лживыми и нечистыми средствами. Правда старинная поговорка: «Кто чем добывает хлеб насущный? Мужик — горбом, поп — горлом, купец — обманом». Сионисты, сохранившие купеческо-торгашескую психологию, действительно живут ложью и обманом, ибо эти непристойные средства борьбы во мраке кагальной жизни на протяжении столетий культивировали раввины и талмудисты, а сегодня их взяли на вооружение уважаемые расисты из «Бнай Брит» и других сионистских подразделений.

Сионизм родился во лжи. В то время, когда его адепты объявили евреев людьми «богоизбранными», а остальные народы — «богопротивными», «низшими», «антисемитами», когда они потребовали для себя Палестину — «землю без народа», стало ясно, что возникла опасная по своим последствиям и крайне реакционная идеология. Такая идеология породила преступную политику, принесшую много несчастий народам Ближнего Востока и других стран мира. Вот почему одной из благороднейших задач является разоблачение антигуманной, противоречащей общественному прогрессу сущности международного сионизма.

Владимир БЕГУН.

РОЖДЕННЫЕ ВО ЛЖИ

Читатель из Канады И. Шиколка прислал в редакцию письмо, в котором рассказывает о непрекращающейся антисоветской пропаганде сионистов. «Сейчас, — пишет он, — когда сионисты, контролируемые большинством газет и журналов на Западе, ведут лживую пропаганду против социалистических стран, особенно

против нашей Родины, я считаю необходимым, чтобы «Голас Радзімы» чаще разоблачал их ложь. Раскрытие реакционной сущности сионизма важно и потому, что он при покровительстве США проводит чреватую опасностью политику порабощения народов, выступает против сил мира и прогресса».

демократию и разогнанное Учредительное собрание. Хорошо, что именно евреи совершили этот подвиг». Разумеется, свободу и демократию Дубнов понимал точно так, как и товарищ министра торговли Прилежаев.

Но революция бессмертна. Ее не одолели ни пули террористов, ни пушки интервентов. И тогда против нее стали использоваться другие — мирные, тихие, коварные — средства борьбы: инсинуации, подлоги, интриги, ложь, клевета.

Такую борьбу сионисты не прекращают по сей день.

Первая массированная кампания клеветы на Советскую власть началась в Англии в 1922 году. В то время М. Майер, редактор сионистской газеты «Цайт», опубликовал статью, в которой обвинил большевиков в преследовании иудейской религии. К нему подклялся Л. Вольф — сионистский деятель и журналист, в прошлом издатель антирусского журнала «Даркест Раша», который был создан по предложению видного петербургского масона А. Браудо. Западная буржуазная пресса подхватила их фальшивки и подняла неистовый вой. Советского посла в Лондоне сионисты ставили в положение обвиняемого, требовали от него ответов и разъяснений, применяли угрозы и шантаж, добивались какого-то особого статуса для иудейской религии в нашей стране. В действительности же иудеи пользовались полной религиозной свободой. Если, например, православные церковно-приходские школы и духовные семинарии уже были закрыты, то еврейские хедеры и ешиботы продолжали действовать.

Советская власть, однако, не могла оставить без внимания уголовные преступления иудейских мракобесов. В Гомельской губернии, например, имели место случаи, когда они избивали тех евреев-атеистов, которые работали в праздники Йом-киппур и Рош-гашана. В Минске изувер-раввин, руководствуясь предписаниями Талмуда, учинил дикое насилие над женщиной и ее мужем за то, что они вступили в брак не по иудейскому закону, а в соответствии с советским законодательством. Эти преступники подверглись суду, сионисты же называли их «страдальцами за веру».

Клевета нарастала, как ла-

еврейской молодежи в высших учебных заведениях республики было полным.

Заявления о «рабстве» и «бесправии», как видим, были бесстыдной сионистской ложью.

Распространяя эту стоустую ложь, сионисты ставили цель добиться особого, привилегированного положения для своей агентуры внутри страны, изъять ее из-под юрисдикции государства, запретить всякую критику в ее адрес с тем, чтобы эта агентура беспрепятственно могла заниматься диверсиями, шпионажем, враждебной новому строю пропагандой. Все это прикрывалось фальшивыми требованиями свободы совести, свободного развития «еврейской культуры», «еврейского духа» и т. д.

По-инному смотрели на деятельность подпольных сионистских диверсантов еврейские рабочие. Вот, например, что писал в февралье 1926 года в ЦИК БССР рабочий из Бобруйска И. Гросман: «Организация Ваад (то есть подпольный «совет» — В. Б.) состоит из пожилых мужчин, члены которого являются эксплуататорами, ростовщиками, врагами Советской власти, прислужниками буржуазии, которые ожидают счастливого момента, чтобы напасть на власть Советов и начать душить рабочий класс по их старому излюбленному способу». Другой бобруйский рабочий Ш. Дворкин указывал на то, что в состав Ваада входят «известные спекулянты, сионисты и гнусные торговцы и другие темные элементы, которые под маской религиозного дурмана устроили из общины хорошую лавочку под названием Ваад и обирали рабочих... содержали целую свору раввинов и реакционных проповедников и наполнили карманы чиновников этой вредной общины».

Для Вольфа, Дубнова, Каца один ростовщик или раввин был дороже десяти Гросманов. Для Советской власти интересы Гросмана, Дворкина, как и всех раскрепощенных еврейских, белорусских, русских пролетариев, были несравненно дороже, чем хищнические интересы «темных элементов». На стыке этих непримиримых интересов и велась ожесточенная классовая борьба.

Эта борьба ведется и сегодня. Сионисты преследуют те же

картвями попал на скамью подсудимых заведующий поликлиникой областного эндокринологического диспансера М. Штерн. Преступность взяточника была доказана, органы советской юстиции привлекли его к ответственности в соответствии с законом. Не будь Штерн евреем, никто бы и не знал о суде над ним. Сионисты же, за неимением в нашей стране подлинного антисемитизма, воспользовались этим судом для клеветы на СССР.

Неистовствовали газеты и радиостанции Англии, ФРГ, Голландии, США, Канады. Тысячи врачей из этих стран присылали в советские правительственные учреждения заявления в защиту Штерна. Работникам советской юстиции из-за рубежа звонили днем и ночью, требуя освободить «невиновного». В Париже сионисты выпустили книгу о Штерне, а в Копенгагене инсценировали суд над ним с целью опорочить советское правосудие и социалистический строй. А патентованный лжец Б. Левин написал в лондонской «Таймс» за 28 ноября 1974 года: «В предстоящий понедельник в маленьком украинском городке Виннице начнется судебный процесс, подобный которому цивилизованный мир не видел в течение последних пяти или шести веков. Заключение — еврейский доктор Михаил Штерн — обвиняется в намеренном убийстве младенца путем отравления».

Вся эта злопахательская и насквозь лживая кампания преследовала одну цель: убедить общественность западных стран в том, будто в СССР «антисемитизм хуже гитлеровского», нагромоздить горы лжи, потому что на Западе каждый плевок в сторону Советского Союза ценится дороже золота. Есть тут и оборотная, расистская сторона медали. Сионисты, считающие себя «богоизбранными», дают понять «гоям», что никому и ни при каких обстоятельствах нельзя трогать евреев — они, мол, должны быть вне всякой критики, не говоря уж о подсудности.

Для клеветы на Советский Союз годится все — суд над преступником или критика гражданина с еврейской фамилией в печати, публикации против сионизма и осуждение израильской агрессии на Ближнем Востоке, запрет на выезд

САЦЫЯЛІЗМ ДАЎ ЧАЛАВЕЦТВУ ЯКАСНА НОВЫ ТЫП КУЛЬТУРЫ

— Вы пытаецеся, на якія здзяйсненні і ў імя якіх ідэалаў могуць натхніць чалавека шэдэўры сусветнай культуры? — паўтарыў маё пытанне Міхаіл ІАУЧУК, член-карэспандэнт Акадэміі навук СССР. Гэта далёка не простае пытанне. Адрасу ж узнікае другое: глядзячы каго? Якога чалавека? Напрыклад, для большасці людзей праца, навука, культуры славытыя піраміды — не толькі сімвал працы і генія народаў старажытнага Егіпта, але і крыніца натхнення для новых творчых здзяйсненняў. А ўспомнім хоць бы словы вернага сына і куміра буржуазіі Напалеона Бананарта. «Сорак якоў глядзяць на вас з вышніх гэтых пірамід!» — звярнуўся ён у час егіпецкага паходу да сваіх салдат. І сваёй прамовай распальваў у іх прагу да новага разбою і нажывы.

У «Імперыі капіталу», якая панавала амаль ва ўсім свеце, змаглі насыціць розумы і пачуцці многіх мільёнаў людзей прагай хцівасці і нястрымнага індывідуалістычнага спажывання, якое часта дасягалася за кошт чужой працы. Гэты «ідэал паспеху» пранізваў свядомасць, светапогляд, псіхалогію і мараль — усё тое, што адносіцца да духоўнай культуры грамадства, духоўнага свету чалавека. Адначасова ўзрасталі «беднасць і абяздоленасць на баку рабочага, багацце і культура на баку нерабочага». Так сама культура і яе рэальная аснова — праца чалавека былі «адалены» адна ад адной. Таму буржуазная культуралогія да гэтага часу не можа вырашыць дилему: «Чалавек — творца ці чалавек — прадукт культуры?»

Адзіна правільны адказ на гэтае пытанне даў толькі марксізм, які сцвярджае: людзі — і творцы культуры, і яе прадукт, своеасаблівы вынік папярэдняй гісторыі і яе сучаснага развіцця. Толькі людзі, змяняючы ў працэсе сваёй працы матэрыяльную і духоўную культуру грамадства, ствараюць новую культуру, змяняюцца самі. Сацыялізм паклаў канец шматвекавому адчужэнню чалавека працы ад культуры.

Аб чым гаворыць практыка развіцця культуры ў савецкім грамадстве?

Савецкі Саюз займае першае месца ў свеце па колькасці інжынераў і ўрачоў, кожны чацвёрты вучоны на зямлі — савецкі вучоны. СССР займае аўтарытэтнае месца ў свеце ў розных галінах навукі і тэхнікі. Паэзія Маякоўскага і Твардоўскага, проза Шолохава і Айтматава, музыка Шостакавіча, Пракоф'ева і Хачатуряна, балет Вялікага тэатра і жывапіс Сар'яна, кінафільмы Эйзенштэйна і Бандарчука трывала ўвайшлі ў скарбніцу агульначалавечай сусветнай культуры.

Савецкі народ — самы чытаючы ў свеце. Амаль тры чвэрці насельніцтва краіны — больш як 180 мільёнаў чалавек — пастаянныя чытачы дзяржаўных і грамадскіх бібліятэк, кніжны фонд якіх перавышае 4 мільярды тамоў. У той жа час амаль 90 працэнтаў савецкіх сем'яў маюць хатнія бібліятэкі.

Амерыканец, напрыклад, чытае ў сярэднім у 5 разоў менш за савецкага чалавека. Паводле даных французскай газеты «Монд», 87 працэнтаў французцаў ніколі не ходзяць у тэатр, а 58 працэнтаў не чытаюць кніг.

— Той-сёй на Захадзе, у прыватнасці Г. Рыд у кнізе «Да д'ябла культуры», сцвярджае, што «тэхнічная рэвалюцыя — гэта няшчасце, якое, відавочна, стане вянцом праходзячага разбурэння ўсяго чалавецтва». Якая ваша думка аб ролі НТР у сучасным грамадстве?

— Магчыма, «разбурэнне ўсяго чалавечага» сапраўды пагражае капіталістычнаму грамадству. Сведчанне Г. Рыда ў гэтым сэнсе вельмі характэрна. Аднак крыніцай своеасаблівага разбурэння чалавечай асобы і нярэдка яе духоўнага і маральнага абяднення з'яўляецца, з пункту гледжання марксістаў, не сама НТР, а яе сацыяльныя вынікі ва ўмовах капіталізму. Што ж датычыць грамадства рэальнага сацыялізму, то яго практыка, само жыццё абверглі такі змрочны прагноз.

У савецкім грамадстве дасягненні навукова-тэхнічнага прагрэсу аб'ядноўваюцца з перавагамі сацыялістычнай

сістэмы. Ствараюцца неабходныя ўмовы для гарманічнага і ўсебаковага развіцця асобы з дзіцячых гадоў. У распараджэнні дзесяткаў мільёнаў савецкіх дзяцей — тысячы Палацаў і Дамоў піянераў, станцый юных тэхнікаў, пілотаў і касманаўтаў, натуралістаў, дзесяткі дзіцячых чыгунак і да т. п. Таленавітым дзецям самых розных нацый, народнасцей і слаёў савецкага грамадства аднолькава даступныя спецыяльныя музычныя, мастацкія, харэаграфічныя і іншыя школы. Усім відам навучання ў Савецкай краіне ахоплены больш як 95 мільёнаў чалавек.

Па многіх паказчыках росту духоўнай культуры — наведвання кіно, канцэртных залаў, тэатраў, музеяў і г. д. — СССР займае вядучае месца ў свеце. За апошнія дзесяць гадоў у СССР штодзённа ўводзіцца ў строй 8 новых клубных устаноў і 5 бібліятэк, прычым 90 працэнтаў клубаў будуюцца ў сельскай мясцовасці. 25 мільёнаў савецкіх людзей у захваленнем займаюцца мастацкай самадзейнасцю, а каля 9 мільёнаў рацыяналізатараў, вынаходнікаў удзельнічаюць у тэхнічнай творчасці. Такім чынам свядома рэалізуецца спажыванне ўсіх створаных грамадствам матэрыяльных, сацыяльных, духоўных і мастацкіх каштоўнасцей.

— Патрэбнасці духоўнага, маральнага, грамадзянскага парадку набываюць у перыяд НТР усё большае значэнне і для працоўных мас развітых капіталістычных краін. Як вы ацэньваеце рэакцыю на гэтыя патрэбнасці буржуазнага грамадства?

— На гэтае пытанне больш пераканальна адказваюць самі заходнія дзеячы культуры, вучоныя, журналісты. Так, адзін з заснавальнікаў неарэалізму Чэзарэ Дзаванціні ў інтэрв'ю італьянскаму часопісу «Эпока» нядаўна заявіў: «У Італіі няма сапраўднай культуры для мас. Уладу маючыя не займаюцца гэтым, а нізі не маюць сродкаў самавыказвання. Вось чаму ў нас няма сапраўднай дэмакратыі». Вядомы амерыканскі сацыёлаг Дэнзіэл Бурсцін з іроніяй падкрэсліў: «Стварэнне ілюзій... стала ў Амерыцы самым ганаровым, самым неабходным і самым рэспектабельным бізнесам». Не дзіва, што на пытанне французскага журналіста М. Шэвалье, «які ваш дэвіз, ваша мэта ў жыцці?» сотні французскіх юнакоў і дзяўчат, паводле яго сведчання, адказалі без хістанняў, аб-

салютна стандартна і металічна бядушна: «Грошы!» Ва ўмовах сучаснага капіталізму ажыццяўляецца аб'яцэнне сапраўдных культурных каштоўнасцей, узвядзенне ў норму жыцця індывідуалізму і эгаізму, безыдэйнасці і амаралізму.

Для параўнання прывяду некаторыя даныя аб духоўных запатрабаваннях савецкіх людзей. У горадзе Харкаве (Украінская ССР) пры сацыялагічным апытанні 1483 заводскіх работнікаў аб матывах іх бясплатнага актыўнага ўдзелу ў грамадскай дзейнасці адказны былі такімі: «аказаць дапамогу людзям, актыўна змагацца за выхаванне чалавека, пастаянна ўдзельнічаць у справах калектыву» — 64,5 працэнта; «змагацца з недахопамі, палепшыць умовы арганізацыі працы» — 16,3 працэнта; «таму што далі грамадскае даручэнне» — 5,8 працэнта.

На жаль, псіхалогія спажывецтва, хцівасці, эгаізму часам праяўляецца і пры сацыялізме. У сілу яе шматвекавой жывучасці яна здольна пранікаць у свядомасць і паводзіны асобных людзей, абядняючы і апашляючы іх духоўны свет і мараль. Прочытаўце такім і падобным з'явам — высокая камуністычная ідэйнасць, духоўнае багацце, інтэрнацыяналізм, калектывістычная мараль вялікай большасці грамадзян сацыялістычнага грамадства. КПСС — арганізуючая і кіруючая сіла ўсяго, у тым ліку духоўнага, жыцця савецкага народа — аб'ядноўвае намаганні дзяржавы, грамадскіх арганізацый, працоўных калектываў для барацьбы за духоўнае і маральнае здароўе кожнага члена грамадства. Барацьба вядзецца супраць усяго, што чужое сацыялізму, інтарэсам народа. Духоўная культура рэальнага сацыялізму мае на мэце выхаваць у кожнага члена сацыялістычнага грамадства павагу да іншых народаў, іх культуры, правоў і свабод, садзейнічаць умацаванню дружбы і супрацоўніцтва народаў у імя захавання міру і жыцця на зямлі.

Сацыялізм даў чалавецтву якасна новы тып культуры. Ядром гэтай культуры з'яўляецца ідэалогія рабочага класа, інтарэсы якога супадаюць з інтарэсамі вялікай большасці людзей. Асноўная культурная каштоўнасць сацыялізму — гэта чалавек працы, асоба сацыяльна актыўная, творча думачая і дзеючая ў імя будаўніцтва камунізму.

Гутарку вёў
Анатоль ДЗЮБІН.

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

Выстаўка, што экспанавалася ў залах Палаца мастацтва, была прысвечана 35-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. На ёй былі прадстаўлены жывапіс, графіка, скульптура, творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

З вялікай цікавасцю наведвальнікі выстаўкі спыняліся перад карцінамі В. Волкава «Мінск. 3 ліпеня 1944 года», У. Сухаверхава «За родную Беларусь», М. Савіцкага «Пакаранне смерцю», «Партызанская мадонна» (мінская), В. Грамыкі «1941 год. Над Прыпяццю»... Гэтыя творы ўжо сталі класікай беларускага мастацтва, тэма гераізму і самахварнасці нашага народа ўвасоблена тут з такой паўнатай, што ўздзейнічае на розум і пачуцці глядачоў розных узростаў.

Мінулае вайна пакінула настолькі ўражлівы след у памяці народа, што мастацтва не здолела пакуль асэнсаваць яго поўнасцю. Вытокі мужнасці і нязломнасці працягваюць даследаваць у сваіх творах тыя, хто прайшоў сам па дарогах барацьбы і пакут, і іх дзеці, што выраслі пад мірным небам. У апошнія гады прыкметна большая ўвага да псіхалогіі вобразаў, глыбокія роздумы і ўслаўленне вышынь чалавечага духу.

Вось толькі адна цікавая дэталі. Малады жывапісец

М. Кірзеў прадставіў партрэт «Ветэран Вялікай Айчыннай вайны мастак Л. Шчамалёў». Імклівая постаць добрага і шчырага чалавека, які мэту свайго жыцця бачыць у служэнні роднай зямлі, яе людзям. На палатне ён паглыблены ў свае думкі. Так і хочацца верыць, што вольна пра гэты «Зялёны сад» — карціну, што выстаўлена тут жа, разважаў, пазірую-

чы, Леанід Дзмітрыевіч. У «Зялёным садзе» ўвасобілася і мара франтавікоў і партызанаў пра мірны дзень, і сённяшняе рэальнасць, і мары аб далейшым росквіце роднай зямлі... НА ЗДЫМКАХ: Э. БЕЛАГУ-РАУ. «Дзеці вайны»; І. НЕМАГАЙ. «Альпійская балада»; Г. ПАПЛАЎСКІ. Па матывах «Хатынскай аповесці» А. Адамовіча.

МАРШРУТ: БЕЛАРУСЬ—КУВЕЙТ

З першых дзён свайго існавання нацыянальны балет Беларусі імкнецца не толькі беражліва захоўваць жамчужны харэаграфічны класікі, але і ствараць новыя спектаклі, у якіх паэзія спалучалася б з праўдай жыцця, філасофская вастрыя думкі са шчодрасцю эмоцый і рамантыкай нашага часу. Амаль паўвекавы шлях творчых пошукаў і дасягненняў прывёў да таго, што сёння аб беларускім балете спецыялісты гавораць як аб адным з найбольш моцных, цікавых і перспектывных калектываў краіны.

За 46 гадоў існавання Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета Беларускай ССР на яго сцэне былі пастаўлены дзесяткі спектакляў. Музыка і харэаграфія многіх з іх належыць нацыянальным аўтарам. Балеты «Выбранніца», «Альпійская балада» і «Ціль Уленшпінгел» Я. Глебава былі ўдасцоены дыпламаў на ўсесаюзных конкурсах, а «Князь-возера» В. Залатарова — Дзяржаўнай прэміі ССР. Сёння ў рэпертуары тэатра балеты «Лебядзінае возера» і «Спячая прыгажуня» П. Чайкоўскага, «Жызэль» А. Адана, «Ліза і Кален» Л. Герольда, «Золушка» С. Пракоф'ева, «Раймонда» А. Глазунова, «Бахчысарайскі фантаз» В. Асаф'ева, «Стварэнне свету» А. Пятрова, «Альпійская балада» і «Ціль Уленшпінгел» Я. Глебава, «Кармэн-сюіта» Ж. Бізэ-Р. Шчадрына, «Ленінградская сімфонія» Д. Шапастакоў і многія іншыя.

У трупі беларускага балета 90 артыстаў, сярод іх 30 салістаў. Узначальвае трупу адзін з вядучых балетмайстраў краіны заслужаны дзярж. мастацтваў БССР Валянцін Елізар'ев. Аб творчасці В. Елізар'ева шмат пісала савецкая і зарубежная прэса. Прыкладзем, у прытнасці, выказанне Яніны Пудзелек, зробленае ёю ў час гастролі ў мінскай трупі ў Польшчы: «Няма сумненняў, што ў асобе Елізар'ева нарадзіўся новы талент, талент арыгінальны, багаты і на дзіва своеасаблівы па свайму характару. Асабліва прыгожа ён стварае дуэты, невычэрпны ў сачыненні складаны па выкананню рухаў і новай цікавай скульптурнай формы».

Геаграфія гастроліў народных артыстаў БССР Л. Брыжазоўскай і В. Саркіс'яна, заслужаных артыстаў рэспублікі Ю. Траяна і Н. Паўлавай, лаўрэатаў міжнародных конкурсаў Т. Яршовай, А. Мартынавай і Л. Сінельнікавай, салістаў У. Камкова, В. Лапо, Л. Цярэньчэвай і У. Іванова даўно не абмяжоўваецца нашай краінай. Яны пабылі за рубяжом — у Еўропе, Азіі, гастралівалі на Блізкім і Сярэднім Усходзе, у Паўднёвай і Паўночнай Амерыцы, Акіяніі.

У поўным складзе беларускі балет двойчы выязджаў за рубяж на гастролі — у Венгерскую Народную Рэспубліку (1974 год) і Поль-

скую Народную Рэспубліку (1976 год). У час гэтых гастроліў былі паказаны «Лебядзінае возера», «Кармэн-сюіта», «Стварэнне свету», «Альпійская балада», «Камерная сюіта», «Палавецкія танцы» з оперы А. Барадзіна «Князь Ігар».

Аб прызнанні мінскага балета за рубяжом красамоўна гавораць водгукі ў прэсе вядучых балетных крытыкаў гэтых краін. Вось што, напрыклад, пісаў у адной з венгерскіх газет Золтан Полнер з прычыны выступленняў трупі на фестывалі ў Сегедзе: «Як і чакалі, спектакль ордэна Леніна Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра заваяваў — перад дзвюма перапоўненымі глядзельнымі заламі — заслужаны поспех. Мінскі балет паказаў неўміруча прыгожае «Лебядзінае возера» Чайкоўскага з высокім прафесійным майстэрствам, відовішчна і дынамічна. Спектакль у цэлым пераканаў вядлікую масу глядачоў у тым, што артысты мінскага балета — перш за ўсё яго вядучыя салісты — нічым не слабейшыя за праслаўленыя савецкія калектывы».

У час гастроліў у ПНР калектыву пабываў у многіх гарадах краіны і ў тым ліку прыняў удзел у Міжнародным фестывалі балета ў Лодзі. З гэтай прычыны польскі крытык Павел Хыноўскі пісаў: «У другім выступленні беларускіх гастрольнага паездку. Шлях скіраваны да берагоў Персідскага заліва, у Кувейт, дзе ўпершыню дэманструецца наша мастацтва. Артысты балета ў суправаджэнні аркестра тэатра пад кіраўніцтвам маладога дырыжора А. Вінаградава выступаюць з дзвюма вялікімі канцэртнымі праграмамі. Сюды ўвайшлі фрагменты з класічных рускіх і зарубежных балетных спектакляў, такіх як «Лебядзінае возера», «Жызэль», «Дон Кіхот», «Шапэліяна» і іншых, сцэны з балетаў, створаных савецкімі харэаграфамі, разнастайныя канцэртныя нумары. Поўнаасцю паказаны аднаактовы балет «Кармэн-сюіта», харэаграфія і пастаноўка якога належыць В. Елізар'еву».

Аматары балетнага мастацтва Беларусі чакаюць вяртання калектыву і спадзяюцца на прыхільныя водгукі глядачоў Кувейта.

Выступленні выклікалі цікавасць глядачоў Кувейта. У адным з бліжэйшых нумароў «Голас Радзімы» расказа пра вынікі гэтых гастроліў.

Н. ПЕРВАКОВА.

У ДОКУМЕНТАХ І ФАТАГРАФІЯХ

Аб выніках археалагічных раскопак гістарычнага цэнтру Мінска XVI—XIX стагоддзяў расказваюць фатаграфіі, карты, дакументы, якія экспануюцца ў фазе выставачнай залы Саюза мастакоў БССР.

У 1978 годзе Інстытут гісторыі АН БССР упершыню правёў археалагічныя раскопкі Верхняга горада. Даследчыкі выявілі багаты навукова-гістарычны матэрыял, які даў магчымасць вызначыць новыя перспектывы

у вывучэнні старажытнай зоны Мінска. На стэндах паказаны ўсе архітэктурныя і гістарычныя помнікі і памятныя месцы, прыводзіцца вялікі спіс спадчыны мінулага, узятая пад ахову дзяржавы.

На фатаграфіях адлюстраваны найбольш цікавыя знаходкі — фрагменты мінскай ратушы, гліняных гаршкоў XIV стагоддзя, кафлі XII стагоддзя з геральдычным малюнкам, старадаўніх вырабаў з жалеза.

кую браму і іншыя помнікі старадаўнага, што з'яўляюцца славутасцямі беларускай архітэктуры.

Сёлета выдавецтва выпусціць таксама буклеты пра Мірскі замак, архітэктурныя помнікі Гродна, Віцебска і іншых гарадоў рэспублікі.

ну, з бяросты. Усё гэта дэманстравалася ў кобрынскім раённым ДOME культуры. Выстаўка прыцягнула ўвагу шматлікіх наведвальнікаў. Яны высокая ацанілі фантазію і майстэрства выканаўцаў.

У музычнай студыі пры Палацы культуры і тэхнікі Мінскага аўтазавода займаецца звыш 300 дзяцей. Яны часта выступаюць з канцэртамі перад рабочымі прамысловых прадпрыемстваў горада, у школах і дзіцячых садах. Юныя музыканты — лаўрэаты гарадскіх і рэспубліканскіх конкурсаў.

НА ЗДЫМКУ: заняткі ў класе сальфеджыю праводзіць педагог Наталля КУТУКОВА. Фота Д. ЛУПАЧА.

КАБ ЗАПІСАЦЬ ПЕСНІ, АБРАДЫ, ФАЛЬКЛАРЫСТ ВЫПРАЎЛЯЕЦА У ДАРОГУ

«ОЙ, РАНА, РАНА НА ЯНА...»

На песні, як і на адзенне, мяняецца мода. Учора былі папулярнымі старадаўнія рамансы, а сёння моладзь больш цікавіцца біт-рытмамі. Але народныя песні, матчыны родныя песні перажылі стагоддзі. І выцесніць іх не зможа ніякая мода. У гэтым я ўпэўніўся, запісаўшы за апошнія 17 гадоў каля трох тысяч народных песень на паўночным захадзе Беларусі.

Працуючы настаўнікам, я выкарыстоўваў для сваіх фальклорных вандровак летнія месяцы. Часцей хадзіў па аддаленых, «замкнёных» вёсках. Але здаралася сустракаць цудоўных спявачак — хавальніц народнай творчасці і ў прыгарадах ці вёсках ля магістральных шляхоў.

У канцы лета трапіў я і ў Тулічаве на Навагрудчыне, дзе 70-гадовая Зося Пісарык са сваёй маладзейшай суседкай Ксёняй Брычкоўскай праспявалі мне некалькі дэсяткаў вясельных, купальскіх і летніх песень. А на развітанне казалі:

— А калі хочаце паглядзець купалле, то налета прыедзьце.

І вось я зноў у Тулічаве. Пачынае цямнець. На вуліцы збіраюцца групкі людзей: малыя асобна, старыя асобна.

— У каго не заняты гліняны гаршчок? — пытаецца адна з пажылых кабет. — Агонь трэба неслі.

— У мяне нейкі знойдзецца. Ідзіце, бабы, нясеце зялле, — адказала знаёмая ўжо мне бабуля Зося.

Жанчыны разышліся па хатах. Праз некалькі хвілін вярнуліся, трымаючы ў руках па пучку сухой травы — зялак. Паклалі зялкі ў гаршчок, насыпалі вуглі і распалілі сухую траву. Гаршчок пачаў клубіцца дымам. Тады яны і заспявалі песню «Пятрова ночка маленька». Да іх далучыліся іншыя жанчыны, якія паклалі ў гаршчок сваё леташняе купальскае зялле і самі потым пайшлі заду. Да гэтай групы прымыкаюць старыя і малыя, а таксама мужчыны.

Хто гэта купала разлажыў,
Каб яго бог жыта зарадзіў.
А хто гэта купала патушыў,
Каб яго чорт жонку задушыў.

Усе ідуць на выган да складзенага падлеткамі кастра, у якім галлё, старое кола і аўташына. Хлапчкі, якім даўно не церпіцца, ужо распальваюць касцёр.

Тры жанчыны з гаршчком тройчы абгаюць вакол кастра і кідаюць яго так, каб гаршчок разбіўся, каб успыхнула полымя.

Прыходзіць і музыкант, які акампануе жанчынам і дзяўчатам. У адной песні спяваецца пра Яна, які

Палажыў галоўку за дзеўку,
За яе ціхія паходы,
За яе нізкія паклоны,
Што яна ціхонька хадзіла,
Нізенька галоўку насіла.

І мне здаецца, што гэтая песня пераносіць нас у найстаражытнейшыя часы язычества, калі практыкаваліся першабытныя формы шлюбу. Водгулле тых да-

лёкіх звычайу замацавала ў тэксце песень даўно змененыя шлюбныя і родавыя адносіны, якія па зместу песні цяпер для нас становяцца незразумелымі, патрабуюць даследавання.

Дзеўкі ў песнях насміхаліся з хлопцаў, але хлопцы не крыўдзіліся. Жарт ёсць жарт. А калі ж тады жартаваць, калі не ў купальскую ноч!

Сябе яны супрацьпастаўляюць хлопцам.

Колькі ў рэшаце вады ёсць,
Так веле ў малойцаў праўды ёсць.
А колькі ў кубачкаў вады ёсць,
Так веле ў дзяўчаткаў праўды ёсць.

Сябе ў песнях дзяўчаты і жанчыны расхвальваюць на ўсе лады. Ведама ж, хто сябе крыўдзіць стане.

Каля кастра працягваецца гуляне. Найбольш смелыя бяруцца за рукі і водзяць карагод. Дзяўчаты і хлопцы наладжваюць розныя гульні і спаборніцтвы. Моладзь скача цераз касцёр. Скачуць (танцуюць) каля кастра. Звіняць песні, музыка і галасы каля рэчкі.

А першай гадзіне ночы моладзь накіравалася на другі канец вёскі ў клуб. На вуліцы лілася чароўная песня.

Ой, рана, рана на Яна,
Звінела вулчачка з гуляння.
Праслілася нявехна ў сваякратка,
Ад маленькага дзіцятка.

Песня доўгая і напамінае па зместу баладу. Нявестка ж мае чароўнае слова, слова ласкі, якое дае ёй магчымасць працягваць гуляне.

Да гуляй, нявехна, як гуляла,
Што ты мяне харашэнька назвала.
Да гуляй, нявехна, да абеду.
Залажу конікі, пад'еду.

Мне расказвалі, што некалькі гадоў назад купалле правялі яшчэ цікавей. Тады загадчыца клуба Зінаіда Арэшка арганізавала са школьнікамі мастацкую самадзейнасць, прысвечаную вядомаму беларускаму паэту Янку Купалу. Былі выкананыя песні на словы Янкі Купалы і прагматыны яго вершы. Присутныя цёпла прынялі выступленне школьнікаў.

Я пацікавіўся купальскімі звычаямі, якія яшчэ захоўваюцца. Папараць рвуць і тыркаюць яе каля акон і дзвярэй хлявоў. У гэты дзень траву «загадка» збіраюць. Нясуць дадому і вешаюць над дзвярыма.

Мне даводзілася бываць на купаллях і ў іншых месцах, але ў Тулічаве яго спраўляюць па-свойму, па-старадаўняму.

У Сталярове Міёрскага раёна на купалле агню вечарам не распальвалі. Пасля поўдня дзяўчаты раней хадзілі ў зялкі. Вечарам збіраліся жанчыны і ішлі праз усю вёску, спяваючы купальскія песні. Потым наладжвалі застолле ў выбранай хаце. На такім вечары спяваюць купальскія песні і скачуць. Моладзь збіраецца асобна і наладжвае гуляні. У апошнія гады моладзь раскладвае касцёр на паляне, каля лесу. Дзяўчаты спяваюць сучасныя песні, бо купальскія не ведаюць.

С. БАРЫС.

РАСКАЖУЦЬ БУКЛЕТЫ

Выдавецтва «Польмя» выпусціла ў свет маляўнічы буклет, які расказвае аб архітэктурных помніках Нясвіжа — аднаго са старэйшых гарадоў Беларусі. Чытачы змогуць даведацца шмат цікавага пра палацава-замкавы комплекс, які быў закладзены ў 1583 годзе, вежу замкавых варот, пра Слуц-

ЗАХАПЛЕННЕ НАСТАЎНІЦЫ

Ганна Казлова працуе настаўніцай у Гарадзецкай сярэдняй школе. Як і ў многіх, у яе ёсць сваё захапленне: яна вяжа сурвэткі і пакрывава, вырабляе пано з саломкі і насення клё-

ЛЯ СУТОКІ ДЗВІНЫ І ВІЦЬБЫ

Калі праходзіш па шырокіх вуліцах гэтага горада, аднаго з буйнейшых прамысловых і культурных цэнтраў Беларусі, нават не верыцца, што ён нядаўна адсвяткаваў сваё тысячагоддзе. Вельмі молада ён выглядае ад мноства новабудоваў. Аднак, калі трапляеш у стары цэнтр, аглядаеш архітэктурныя помнікі мінулых стагоддзяў, разумееш, што Віцебск мае багатую шматвяковую гісторыю, поўную драматычных падзей і гераізму.

Першая летапісная дата ўпамінання Віцебска — 974 год. Археалагічныя даследаванні сведчаць, што ён старэйшы, бо ўжо не пазней VIII стагоддзя тут існавала даволі значнае паселішча. Заснаваны ў сутоку рэк Віцьбы і Заходняй Дзвіны, горад займаў выключнае эканамічнае становішча на гандлёвым шляху «з вагаў у грэкі», таму хутка рос і развіваўся.

З Віцебскам звязана імя нацыянальнага героя ўсходнеславянскіх народаў Аляксандра Неўскага — пераможцы бітвы са шведскімі рыцарамі 1240 года на Няве і Лядовага пабоішча на Чудскім возеры 1242 года. Жанаты на дачце полацкага князя Брачыслава Аляксандры, Неўскі неаднаразова наведваў Віцебск і ў 1245

годзе абараняў горад ад войск літоўскіх феодалаў.

Старажытны перыяд гісторыі горада прадстаўлены руінамі Благавешчанскай царквы XII стагоддзя. Больш познія часы таксама пакінулі пасля сябе каштоўныя помнікі, сярод якіх вылучаюцца ратуша (помнік архітэктуры сталага барока XVIII стагоддзя) і палац губернатара (выкананы ў стылі класіцызму).

На працягу сваёй больш чым тысячагадовай гісторыі Віцебск неаднойчы становіўся арэнай кровапралітных бітваў. Усобицы старажытнай Русі, набегі татар і крыжакоў, войны Расіі са Швецыяй і Польшчай у XVII—XVIII стагоддзях, Айчынная 1812 года... Кожная з іх пакідала новыя ахвяры, новыя разбурэнні. Асабліва вялікія страты нанеслі нямецка-фашысцкія захопнікі. Пасля вызвалення ў выніку Віцебска-Аршанскай аперацыі 1944 года горад фактычна ўяўляў руіны і папалішчы, звыш ста тысяч яго жыхароў загінула.

У нашы дні адбудаваны нанова, Віцебск стаў сучасным горадам, прамысловасць якога прадстаўляюць такія вядомыя прадпрыемствы, як станкабудавнічыя заводы імя С. Кірава і Камінтэрна, завод заточных станкоў, панчошна-трыкатажная фабрыка «КІМ», дывановы і шаўковы камбінаты і іншыя.

Калі да рэвалюцыі ў Віцебску было ўсяго некалькі пачатковых школ, духоўная семінарыя ды жаночая і мужчынская гімназіі, то зараз тут адкрыты дзесяткі сярэдніх школ, прафесійна-тэхнічныя вучылішчы, тэхнікумы. Ветэрынарны, педагагічны, медыцынскі, тэхналагічны інстытуты штогод даюць краіне вялікую колькасць высокакваліфікаваных спецыялістаў. Да паслуг насельніцтва сучасныя бібліятэкі, Дамы культуры, кінатэатры. На маляўнічым беразе Заходняй Дзвіны размясціўся адзін са старэйшых у рэспубліцы Беларускі дзяржаўны акадэмічны тэатр імя Якуба Коласа.

Уступіўшы ў сваё другое тысячагоддзе, Віцебск стаў прыгажэйшым, атрымаў новыя перспектывы развіцця.

Ю. ЯКІМОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: Віцебская ратуша — помнік беларускага барока XVIII ст.; дамы пабудовы XVIII ст. на вуліцы Суворова; будынак ветэрынарнага інстытута — помнік архітэктуры мадэрна пачатку XX ст.

Фота аўтара.

АЎТОГРАФУ— 100 ГАДОЎ

З дзяцінства вядомы партрэт І. Тургенева — на школьных падручніках, хрэстаматыях і энцыклапедычных выданнях — я раптам убачыў у доме сваіх знаёмых. Так, экзэмпляр унікальнай фатаграфіі (арыгінал) з аўтарскім подпісам: «Іван Тургенеў. С.-Пецярбург. Сакавік 1879» захоўваецца ў

сямейным архіве эпідэміёлага з Пінска Людмілы Зелянеўскай.

Якім чынам партрэт аказаўся ў Пінску? Вось што расказала Людміла Аркадзьеўна: «Добрая сяброўка маёй мамы масквічка Марыя Кандрацьева падарыла мне раяль выпуску 1862 года і ноты. Калі гэты каштоўны дар, адпраўлены з Масквы, апынуўся ў маёй пінскай кватэры, то я, праглядаючы ноты, знайшла сярод іх партрэт І. Тургенева».

А. КВІР.

Гумар

Франсуаза гаворыць бацьку:
— Татачка, я пазнаёмілася з адным маладым чалавекам. Ён вельмі мілы, выхаваны, сур'ёзны. Мы хочам пажаніцца. Магу я табе яго прадставіць?
— Так, але... ты б мне хоць сказала спачатку, чым займаецца гэты выхаваны малады чалавек, колькі ён зарабляе.
— О, як цікава, татачка! Ён

задаў мне тыя ж пытанні пра цябе!

— Чаму вы падрабілі чужы подпіс?

— Таму, што я даражу сваім добрым іменем і не хацеў кампраметаваць яго.

Трэнер хвалюецца:

— Колькі разоў я гаварыў табе, што гэта трайны скачок. Трэба скакаць гэтыя шаснац-

цаць метраў за тры прыёмы, а не адразу!

— Пошта наша, на жаль, часам працуе страшна нехайна.

— Чаму вы так думаеце?

— Муж прыслаў мне паштоўку з Філадэльфіі, дзе ён знаходзіцца па справах, а на пошце на ёй чамусьці паставілі штэмпель Чыкага!

ПЕСНІ— АЛІМПІЯДЗЕ

Песні А. Пахмутавай «Старт да Масквы» і І. Лучанка «Алімпіяда наша наперадзе» зававалі прызавыя месцы на конкурсе музычных твораў, прысвечаных Алімпіядзе-80. Амаль два гады праходзіла гэтае спаборніцтва, у якім удзельнічалі прафесійныя і самадзейныя аўтары з многіх гарадоў краіны.

На конкурсе былі прадстаўлены творы некалькіх жанраў. У песенным — прызёрамі сталі

таксама новыя сачыненні кампазітара С. Тулікава і маладога аўтара А. Іванова. У жанры інструментальнай музыкі лепшымі былі прызнаны марш В. Шпелева і спартыўная сюіта В. Зюзіна. Гэтыя творы будуць запісаны ўсесаюзнай фірмай «Мелодыя» і амерыканскай фірмай «Рэкорд».

Першы прыз нікому не прысуджан. Таму, падводзячы вынікі гэтага масавага спаборніцтва, старшыня журы, народны артыст СССР П. Хрэнікаў заклікаў кампазітараў і паэтаў да далейшага творчага пошуку, каб стварыць песню — гімн Алімпіяды-80.

«МАЁ ПАЛЕССЕ»

Гомельскі мастак Дзмітрый Алейнік вельмі любіць матывы палескай прыроды, асабліва Мазыршчыны. У час апошняй творчай паездкі ён напісаў шэраг эцюдаў, якія сталі асновай для серыі пейзажаў «Маё Палессе».

Гэтыя творы — сказ пра квітнеючы край, усхваляваны і паэтычны расказ пра калгасныя палі, бярозавыя гаі, блакітныя рэчкі. Ціхія матывы роднай прыроды ў іх гучаць мажорнай сімфоніяй вечнасці жыцця.

У пейзажах мастака «Рунь

зялёная», «Восень», «Лясное возера», «Песня бяроз» выступае адухоўлены вобраз прыроды, якая песна звязана са стваральнай дзейнасцю чалавека.

Новыя творы Дзмітрыя Іванавіча вабяць багатай колеравай гамай, тонкай гармоніяй фарбаў, якія можна параўнаць з самацветамі.

Пейзажы серыі «Маё Палессе» будуць экспанаваны на персанальнай выстаўцы твораў мастака, якая адкрыецца сёлета.

М. МІШЫН.

ГАСТРОЛІ «ГЛОБУСА»

У Беластоцкім філіяле Варшаўскага універсітэта па запрашэнню мясцовай арганізацыі Саюза сацыялістычнай моладзі Польшчы пабываў студэнцкі тэатр Гродзенскага ўніверсітэта «Глобус». Ён паказаў тут два спектаклі: «Дурніцу» Лопэ дэ Вэга і «Вестсайдскую гісторыю»

А. Лорэнтса.

Пасля вяртання з братняй Польшчы студэнцкі тэатр універсітэта прадоўжыў работу над новай сцэнічнай кампазіцыяй — «Паўлінкай» па п'есе народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Нядаўна адбылася прэм'ера новага спектакля.

АБ'ЯВА

Н. ОРТ, ДРУГІ МУЖ САНЫ [СОФ'І] АЛЯКСАНДРАУНЫ ЗУБКО, ШУКАЕ ЯЕ СВАЯКОУ У СПРАВЕ ПАДЗЕЛУ СПАДЧЫНЫ. АДЗВІЦЕСЯ!

ЯГО АДРАС: N. Ort, 255 Dorland st., apt. 420, San Francisco, Calif., USA 94114.

Святлана РУТКОЎСКАЯ захапляецца жывапісам. Яна займаецца ў Мінскай дзіцячай мастацкай школе.

Фота С. КРЫЦКАГА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1134